

צבי קאנאר

דער גזר-דין

”אכטונג! אכטונג! אלע העפֿטלונגען זאָפֿאַרט צום אָפּעלפּלאַץ!” — האָט דער הילכער גערופֿן.

אין געציילטע מינוטן איז דער גאַנצער לאַגער געשטאַנען אויסגעשטעלט ווי אַ ווירע לויט די בלאַקן, און די קאַפּאַס בראש מיט שטעקנס אין די הענט.

אין מיטן דעם אָפּעלפּלאַץ שטייט שוין גרייט די תּליה מיט אַ גרויסן מגן-דוד אויפֿן שפיץ. קיינער ווייסט נאָך נישט ווער ס'האָט דאָ די ערע צו שטאַרבן מיט אַזאַ כּבֿוד לויט דעם פּסק פֿון אַ ”בית-דין”, און נישט דערשאַסן ווערן אָדער אַוועקגעהרגעט ווערן ווי אַ הונט, סתּם אַזוי.

”אכטונג! מיצען אָפּ! אַוועק לינקס!” — הערט זיך אַ באַפֿעל, און פֿונעם ”טרענהיזל” — ווי דע העפֿטלונגען רופֿן דעם פּלאַץ פֿון דער קאַמענדאַנטור, וווּ מען פּניקט די מענטשן — קומען די ערשטע אַרויס דער לאַגער קאַמענדאַנט מיטן וואַכפֿירער. הינטער זיי גייט אַ האַרדע וואַכמענער, און אין מיטן דער פֿאַרמשפּטער, אַ יונג יינגל פֿון אַ יאָר 15-16. פֿונעם קאַפּ, פֿונעם מויל און פֿון דער נאָז רינט אים בלוט. דעם קאַפּ האַלט ער אַראָפּגעלאָזט. אפֿילו אַז ער פּרוּווט אים אויפֿהייבן געלונגט אים נישט.

די וואַכמענער שטעלן זיך אַרום דער תּליה מיטן געווער אויסגעשטרעקט צו די העפֿטלינגען. צוויי קאַפּאַס פֿירן צו דעם פֿאַרמשפּטן צו דער תּליה און שטעלן אים אַוועק אויף אַ טישל. דער לאַגער-קאַמענדאַנט, אַ דיקער מיט אַ לאַכנדיק ליאַלקע פנים טראַגט לכּבֿוד דעם מעמד זיין אויסגעפּוצטן גאַל-מונדיר און ווייסע זיידענע הענטשקעס. פּאַמעלעך נעמט ער אַרויס פֿון זיין טאַש אַ פּאַפּיר, קוקט זיך אַרום מיט אַ זיס שמייכלעלע און הויבט אָן צו ליינען אויפֿן קול:

”היינט האָב איך אַנדעקט אַ פֿאַרברעכערישן סאַבאַטאַזש-אַקט. — דער העפֿטלונג נומער 37852 פֿונעם בלאַק 19 האָט ביי זיך געהאַט אויסבאַהאַלטן אַ גומענע שלאַנגרער, וואָס ער האָט אַראָפּגעשניטן פֿון אַ טראַנספּאַרט-וואַגאָן, מיט צוויי ברויט, און אַ פּעקל מאַרגאַרין וואָס ער האָט געקויפֿט ביי אַ פּוילישן אַרבעטער מיטן נאַמען מייעווסקי, וועלכער געפֿינט זיך שוין אינעם אַרעסט. — דער העפֿטלונג נומער 37852 איז באַשולדיקט אין די פֿאַלגענדיקע פֿאַרברעכנס:

1. קומען אין פּריוואַטן קאַנטאַקט מיט אַ פּאַליאַק אויף זיין אַרבעטפּלאַץ.
2. באַזיצן ביי זיך געלט.
3. טרייבן שוואַרצהאַנדל.

4. סאַבאַטירן דעם אייגנטום און די קריגס אַנשטרענגונג פֿונעם דייטשן דריטן רייך. — דערפֿאַר האָט דאָס געריכט פֿונעם דייטשן דריטן רייך פֿאַראורטיילט דעם פֿאַרברעכערישן העפֿטלינג נומער 37852 פֿונעם בלאַק 19 צום טויט דורך אויפֿהענגען. מיט דעם אורטייל וואָרן איך, אַז פֿון היינט אָן וועט יעדער בלאַק זיין פֿאַראַנטפֿערטלעך איינער פֿאַרן צווייטן, און דער גאַנצער בלאַק העפֿטלינגען וועט ווערן שווער געשטראַפֿט פֿאַר יעדן קלענסטן סאַבאַטאַזש! איר האָט פֿאַרשטאַנען?!” פּאַמעלעך לייגט דער לאַגער-קאַמענדאַנט צוריק אַרײַן דאָס פּאַפּיר אין זיין טאַש, און גיט אַ צייכן צום קאַפּאַ אַז ער זאָל אַרויפֿלייגן די פעטליע אויפֿן האַלדז פֿונעם פֿאַראורטיילטן.

דער פֿאַראורטיילטער שטייט די גאַנצע צייט מיט אַ פֿאַרגליווערטן קוק, ווי נישט אים וואַלט מען דאָ געמיינט. אַרום איז טויט שטיל, בלויז אין דער הייך פֿליען אַרום שוואַרצע וואַראַנעס, וואָס וואַרטן שוין אויף זייער קרבן. מיט אַמאָל דערנענטערט זיך אַ העפֿטלינג צום לאַגער-קאַמענדאַנט, ציט זיך אויס מיט דרך-אַרץ און זאָגט:

”הער לאַגער-קאַמענדאַנט, איך העפֿטלונג נומער 37851 מעלדע געהאַרזאַם, איך בין דער פֿאַטער פֿונעם פֿאַראורטיילטן. — איך בעט אייך זייער לאַזט אים לעבן. — איך בין גרייט אומצוקומען אויף דער תּליה אַנשטאַט מײַן זון. אַן דער מינסטער רעאַקציע גיט דער לאַגער-קאַמענדאַנט אַ ווונק צום קאַפּאַ אַז ער זאָל אַראָפּנעמען די פעטליע פֿונעם יינגל און זי אַרויפֿלייגן אויפֿן פֿאַטערס האַלדז. דאָס יינגל וואָס איז אינגאַנצן צעממיתט און צעטעמט בלייבט שטיין ביי דער תּליה און רירט זיך נישט פֿון אַרט. דער לאַגער-קאַמענדאַנט פֿרעגט אים:

"ביסטו זיין זון?!"

"יאוואָל הער לאַגער-קאַמענדאַנט, — ענטפֿערט דאָס יינגל, אזוי ווי ער וואָלט זיך ערשט איצט אויפֿגעוועקט פֿון אַ טיפֿן שלאָף.

"אויך דיין פֿאַטער, גענוי, ווי דו איז אַ סאַבאַטאַזש פֿאַרבֿרעכער קעגן דעם דייטשן דריטן רייך, ווייל ער האָט זיך אזוי אויפֿגעצויגן. — ביסטו איינשטימיק מיטן אורטייל?" דאָס יינגל ענטפֿערט נישט.

"אַן ענטפֿער וויל איך הערן! יאָ אָדער ניין?" — און דערביי נעמט ער אַרויס דעם רעוואָלווער און לייגט אים צו צום יינגלס קאַפּ.

"איי-נ-ש-טי-מ-איק," ענטפֿערט דאָס יינגל.

"נישט אזוי ענטפֿערט מען אַ לאַגער-קאַמענדאַנט, הויפטשאַרפֿירער פֿון דער עס עס! — מען זאָגט הויך אויפֿן קול אַז אַלע זאָלן הערן: יאוואָל הער לאַגער-קאַמענדאַנט, איך בין איינשטימיק מיט דעם גערעכטן אורטייל פֿונעם דייטשן דריטן רייך קעגן פֿאַרבֿרעכערישן פֿאַטער מיינעם וואָס האָט מיך אזוי נידערטרעכטיק אויפֿגעצויגן!" דאָס יינגל זאָגט נאָך מיט אַ שטימע וואָס וואַרפֿט זיך אין גאַנצן פֿון פחד.

דער לאַגער-קאַמענדאַנט לאָזט אַרויס אַ געלעכטער און זאָגט: "אויב אזוי, אויב דו ביסט איינשטימיק אויף דער גערעכטן אורטייל פֿונעם דייטשן דריטן רייך, דאַן וועלסטו מיט דינע אייגענע הענט אויפֿהענגען דיין פֿאַרבֿרעכערישן פֿאַטער!"

דאָס יינגל קוקט מיט אויפֿגעפראַלטע אויגן גלייך אין די אויגן פֿונעם לאַגער-קאַמענדאַנט. דער לאַגער-קאַמענדאַנט ווערט מיטאַמאָל ערנסט פֿונעם דראַסטישן יינגלס קוק און לייגט ווידער צו דעם רעוואָלווער צום יינגלס קאַפּ, און גיט אַ געשריי: "פֿאַרויס! פֿאַרפֿלוקט נאָך איינמאָל!!"

אַ פֿאַרשטיינטער קוקט איצט דאָס יינגל אויפֿן פֿאַטער.

"גבריאַל, מײַן זונזעשי, — האָב נישט קײַן מורא: זאָגט דער פֿאַטער. סײַ ווי סײַ בין איך פֿאַראורטיילט צו שטאַרבן, — דו אָבער ביסט נאָך אזוי יונג, אפֿשר וועסטו איבערלעבן?" — טו מײַן קינד, איך בעט זיך, בעסער צו שטאַרבן פֿון דינע ריינע הענט איידער פֿון די רשעים הענט, גאָט וועט דיר מוחל זײַן!" דאָס יינגל אָבער גיט זיך נישט קײַן ריר. נאָר אַ טרער רינט אים אַרויס פֿון אַן אויג און גליטשט זיך אַראָפּ אויף זײַן בלאַסע אויסגעדאַרטע באַק.

"ווייטער מאַכן! — אָדער איך קנאַל זיך אַוועק ווי אַ הונט, דערנענטערט זיך דער רעוואָלווער צום יינגלס קאַפּ.

"גבריאַל! אין נאָמען פֿון פיבוד-אבֿ בין איך אויף דיר גוזר! — הויבט דער פֿאַטער זײַן קול, — גאָט וועט דיר מוחל זײַן! ער מוז דיר מוחל זײַן!!"

גבריאַלס ציטערדיקע האַנט שטרעקט זיך פֿאַמעלעך אויס און גיט אַ צי בײַם שטריקל. דאָס גאַנצע לאַגער גיט זיך אַ וואַקל און האַלט אײַן דעם אַטעם. דאָס טישל רוקט זיך אַוועק און דעם פֿאַטערס קערפער הויבט אַן קאַנווולסירן אין דער לופֿט און בלייבט הענגען.

מיט אַ ווילד ריטשעריי וואַרפֿט זיך דאָס יינגל אויף דר'ערד און רײַסט איבער די שטילקייט רופֿנדיק, "טא - טע!!! וואָס האָב איך געטאַן!!!"

דער לאַגער-קאַמענדאַנט בלייבט אַ רגע ווי געפֿלעפֿט פֿון דער סצענע וואָס ער האָט דאָ אַהערגעשטעלט. באַלד אָבער קומט ער צו זיך און שטעלט צו דעם רעוואָלווער צו גבריאַלס קאַפּ און מיט אײַן קנאַל ווערט אַלץ צוריק שטיל.

מיט אַ רגע שפעטער צעזינגט זיך דער לאַגער-קאַמענדאַנט:

Es geht alles vorueber,
Es geht alles vorbei,
Nach dem Dezember
Kommt wieder der Mai.